

On és el pintor de Girona?

Text > EVA VÀZQUEZ

Il·lustració > MARC VICENS

El desembre de 1921 hi va haver al *Diario de Gerona* una discussió peregrina sobre la desgràcia de no tenir un «pintor de Girona» que sabés interpretar «l'ànima magnífica de la ciutat». El debat el van sostenir dos capellans que signaven amb pseudònim: *Lével*, sobrenom de Lluís G. Pla, i *Gracián*, alter ego de Carles de Bolòs. Així com n'hi ha que busquen «la gran novel·la de Barcelona», aquí no deixem d'esperar «el pintor de Girona», que potser només ho va poder ser, un temps, Josep Aguilera. «Girona no el té, el seu

pintor, com no té, dissortadament, la seva tradició pictòrica», escrivia Lével. Segons ell, aquesta qualitat s'havia d'anar a buscar en els passavolants: «No el tenim el “nostre pintor” a casa nostra! El tenim, “circumstancial”, amb en Rusiñol i amb la Mela, i amb els txecs i húngars i anglesos que han passat temporades a Girona i s'han emportat a sos països, presonera en les teles, la singular formosor poemàtica de nostra petita urbs, la bellor de nostres rodalies, l'emocionari perseverant de les nostres coses...». La controvèrsia, en la qual també va intervenir el germà de Lével, Joaquim Pla, va acabar en foc d'encefalls, però el 1924 encara es va ressuscitar per encimbellar Martí Adroher com l'espècimen anhelat, i el 1928 el mateix Bolòs se'n serviria per defensar la candidatura de Francesc Gallostra, de la mateixa manera que encara la invocaria el 1945, signant com a *Gerión*, per anunciar que reconeixia l'enyorat pintor patri en Jaume Roca Delpech.

«Buscar el pintor» ja té alguna cosa de molt intencionada, de mirada plana, boniqueta, digna d'il·lustrar un àlbum de cromos o un expositor de postals. Continua sent un misteri que ni el 1921, en què va tenir lloc aquesta controvèrsia tova, ni el 1917, en què Xavier Monsalvatje i Joaquim Pla van publicar *Terra de gestes i de beutat*, ningú

no pensés en Fidel Aguilar, que s'acabava de morir i que encarnava més que cap altre l'artista forjat en les estretores de la província. Al llibre de Monsalvatje i Pla, l'interès també es concentra en els visitants esporàdics i sobretot estrangers, des de Rusiñol i Celso Lagar fins a Mela Muter, Isabelle Ann Dods-Withers, els suecs Bertil Damm, Hadar Jönzen i Folke Oström, o el mexicà Henry Freymann. La impressió que fa, des del punt de vista de la construcció d'un imaginari genuí, és que Girona era un erm fins que

van venir de fora a il·luminar-lo. Com és possible que Monsalvatje i Pla ometessin, tot i haver-ne estat amics, Lluís Perich, Narcís Teixidor, Martí Gimeno, Jaume Vilallonga, Albert Martorell, el mateix Prudenci Bertrana o fins i tot Rafael Masó, que a tot estirar són esmentats al llibre en lletra petita? Només s'explica si es considera *Terra de gestes i de beutat* com un repertori de bel·leses destinat al turisme incipient i promogut a l'ombra per la Societat d'Atracció de Forasters, en la qual tots dos autors estaven compromesos. Que no hi surtin ni Adolf Fargnoli, ni Pere Vallmajó, ni Joan Solà, ni l'eficientíssim Joan B. Coromina, que amb tant d'orgull patri portarien a divulgar l'efervescència de la joventut gironina al cap d'un any, potser és culpa de la mentalitat burgesa dels nostres prohoms, que van rebai-

xar-los sempre a la categoria d'«artesans humils», com a Aguilar mateix. Al catàleg de l'*Exposició d'artistes gironins* del 1918 a les Galeries Laietanes, la paraula *artista*, ben mirat, només surt al títol; a dins, es parla d'*artesans* o de simples *obriers*. Girona no ha tingut un pintor, i potser ni fa falta, però si algú encara es proposa buscar-n'hi un, haurà de gratar molt per trobar, sota una capa tan gruixuda de prejudicis de classe, un nom, un de sol, que no hagi patit el menyspreu dels seus propis veïns.

